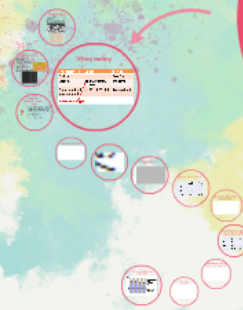

SOCIOLOGIE RODINY

Rodina v krizi?

Smelejší generace žije v době krize
Výchova dětí (přírodní sociální)
- Skupina rodiny
- Rodičovská rodina
- Další nové formy rodiny
- Interpersonální, sociální reprodukce, adaptace

Typy rodiny

1. Jádrem rodiny je manžel a žena, kteří mají společně děti. Rodina je uzavřená a má vysokou soudržnost. Rodičové mají vysokou autoritu a děti jsou poslušné. Rodina je stabilní a má vysokou soudržnost.

2. Rodina je tvořena manželem a ženou, kteří mají společně děti. Rodina je uzavřená a má vysokou soudržnost. Rodičové mají vysokou autoritu a děti jsou poslušné. Rodina je stabilní a má vysokou soudržnost.

SOCIOLOGIE RODINY

Rozvodovost

- 43 - 50 % manželství končí rozvodem
- v roce 2015 soudu v ČR vzrostly 27 895 manželství, 37 % z nich byly ovlivněny

rok	rozvodů	manželství	rozvodů na 100 manželství
2010	25 000	25 000	100
2011	26 000	26 000	100
2012	27 000	27 000	100
2013	28 000	28 000	100
2014	29 000	29 000	100
2015	30 000	30 000	100
2016	31 000	31 000	100
2017	32 000	32 000	100
2018	33 000	33 000	100
2019	34 000	34 000	100
2020	35 000	35 000	100

Rodina v krizi?

- Senzitivní generace (příběh o děti rodičích)
- Rehabilitace (vedickejne soužití)
- Slabé rodiny
- Manipulační rodiny
- Další nové formy rodiny (homoparentální, adoptivní, neprovdané manželství)

Co je to rodina?

Vývoj rodiny

Výběr partnera

... a partnera si vybíráme podle...

Co je to rodina?

Rodina

"Si quis enim patrem regit et filios, regit et vitam, utriusque. Qui vero patrem regit, regit et vitam."
— Bede

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

"Rodina je to, na čem je postaven život." — Karel Čapek

Rodina

"Skupina osob přímo spjatých příbuzenskými vztahy, jejíž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí."

Anthony Giddens

"Vztahová síť, na jejímž pozadí je dítě uváděno do společnosti."

Sigmund Freud

"Centrální a nenahraditelná společenská instituce, jejímž úkolem je plození dětí a socializace jedince do žádoucích sociálních hodnot a norem.

Talcott Parsons

"Pro mě rodina (...) je nějaké uskupení, kde jsou nezaopatřené děti. Pak je ještě extra kategorie rodiny s nějakým jiným závislým členem, než je dítě. Může to být třeba zdravotně postižený člověk nebo nemohoucí důchodce."

Michaela Marksová Tominová

Vývoj rodiny

Typ společnosti	Období	Rodina
Tradiční		Tradiční
Moderní	od první třetiny 19. stol.	Moderní
Pozdně moderní (postmoderní)	od 70. let 20. stol.	Postmoderní

vznik sociologie

dina

moderní
(moderní)
ina

matečnosti a porodnosti
ku při sňatku a porodu
imomanželské plodnosti
odovosti
polečnosti
inné formy

Tradiční rodina

- domácnost jako základní jednotka
- soběstačnost
- náboženský, církevní charakter
- patriarchální hlava domácnosti

Moderní rodina

- zmenšení domácností
- zúžení funkcí
- oddělení prostoru práce a domova, prostoru veřejného a soukromého
- doplňující se role muže a ženy
- romantická láska jako základ vztahu

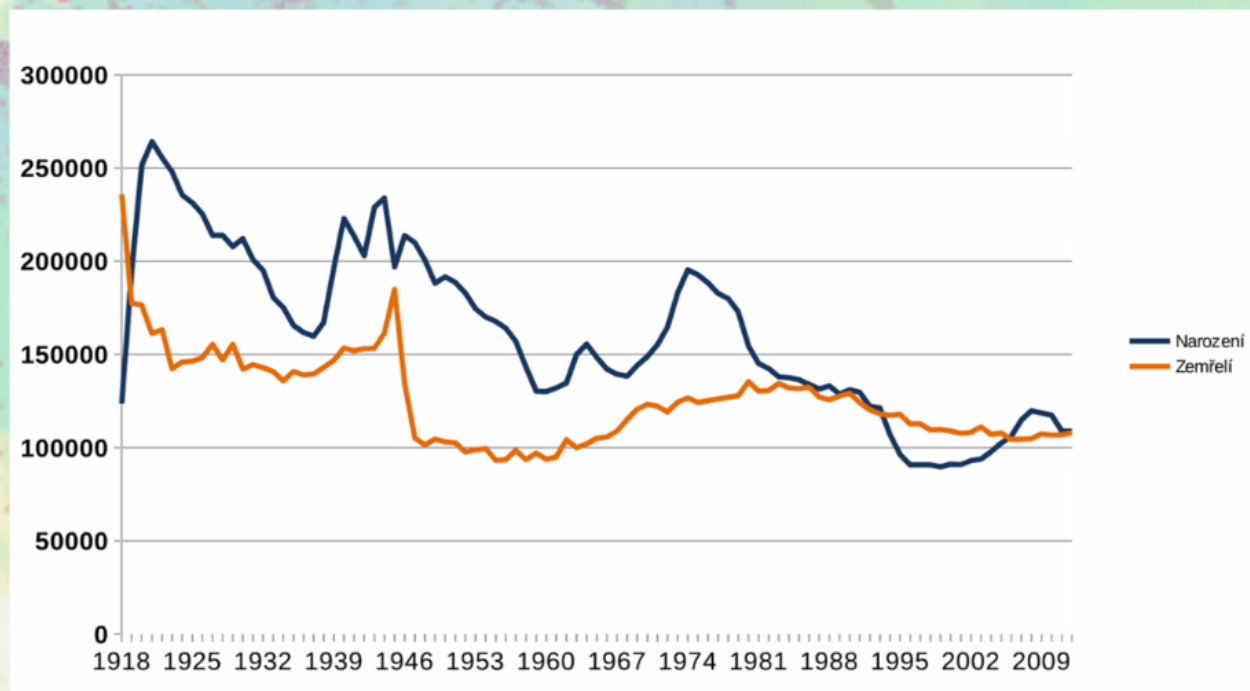
Postmoderní (pozdně moderní) rodina

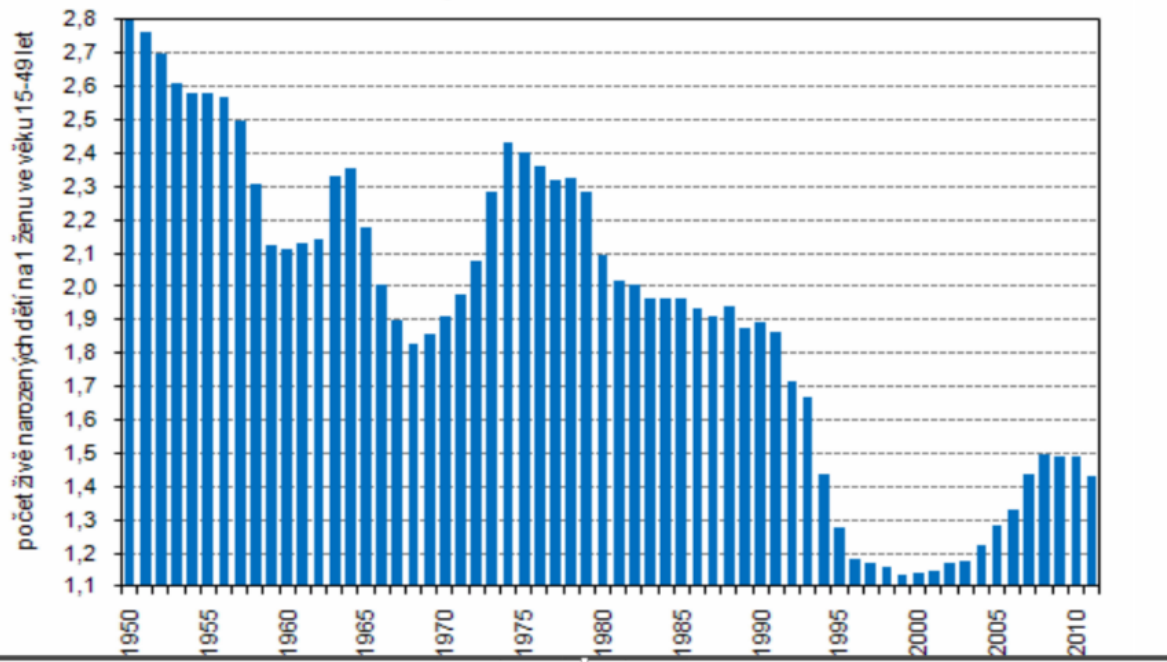
- pokles sňatečnosti a porodnosti
- nárůst věku při sňatku a porodu
- nárůst mimomanželské plodnosti
- růst rozvodovosti
- stárnutí společnosti
- nové rodinné formy

Narození a zemřelí

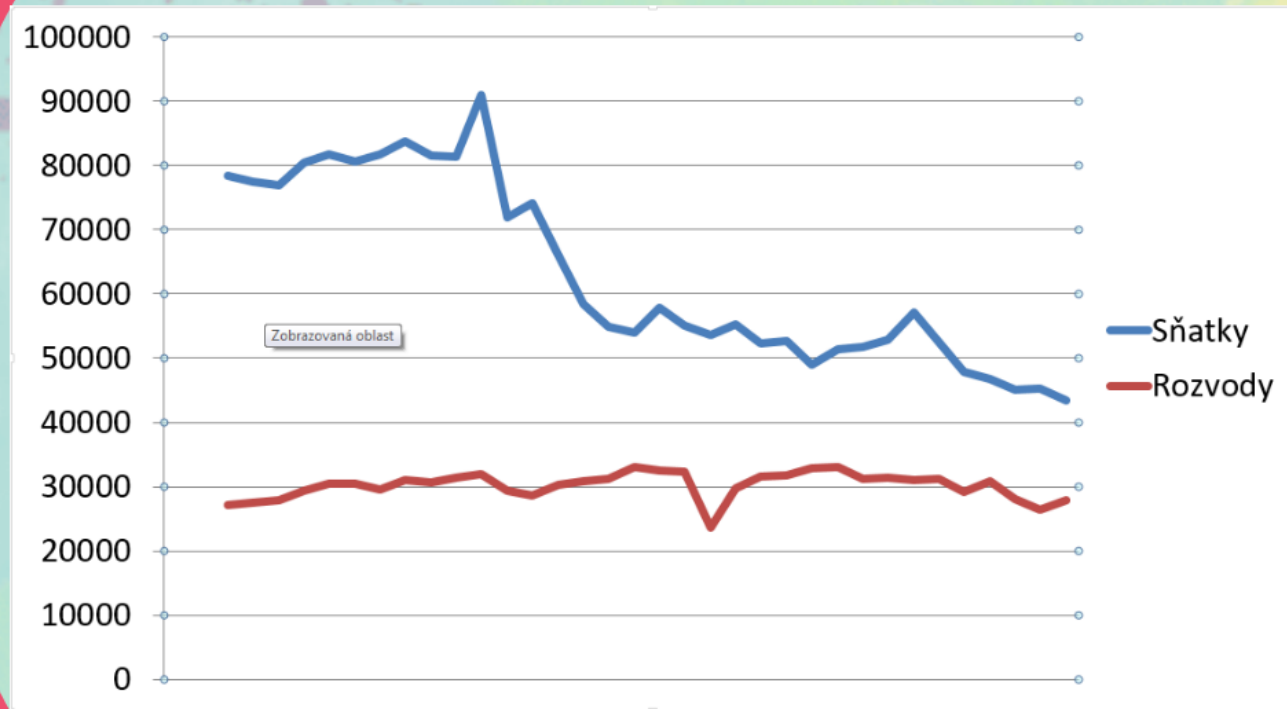

Úhrnná plodnost v letech 1950-2011

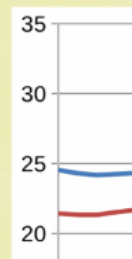
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

Vývoj sňatečnosti v ČR (1980 - 2013)

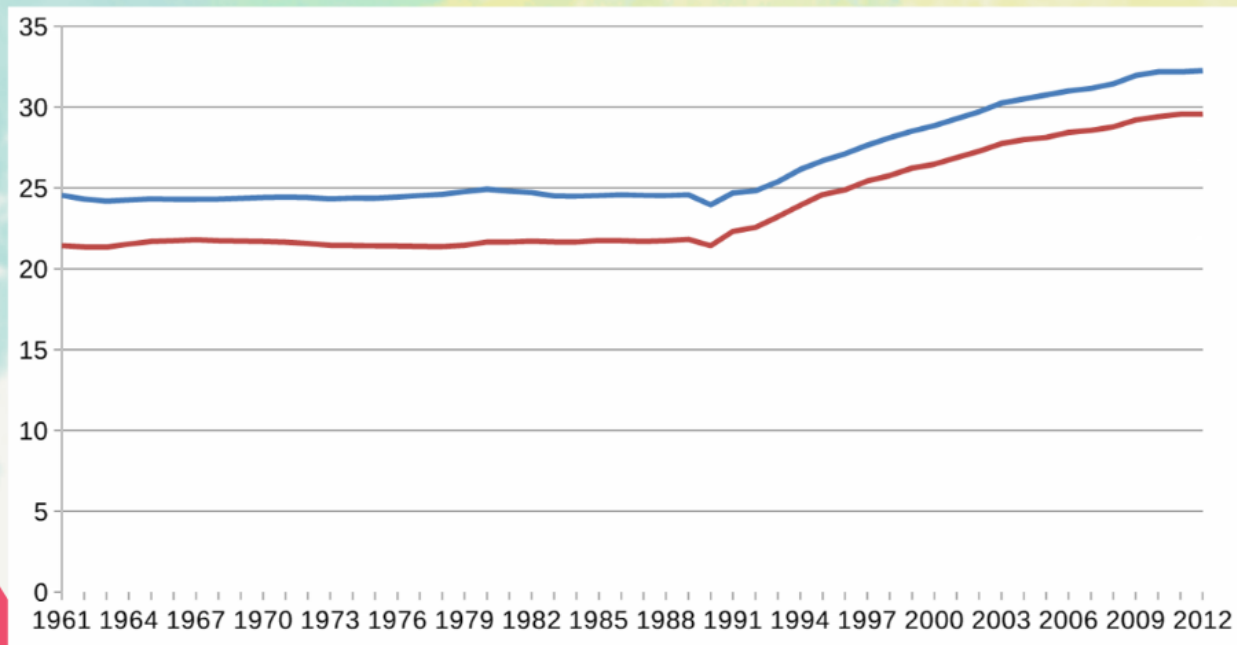

Hodnoty prvosňatečnosti v ČR

	Muži	Ženy
1992	85%	92%
2002	66%	72%
2012	53%	61%

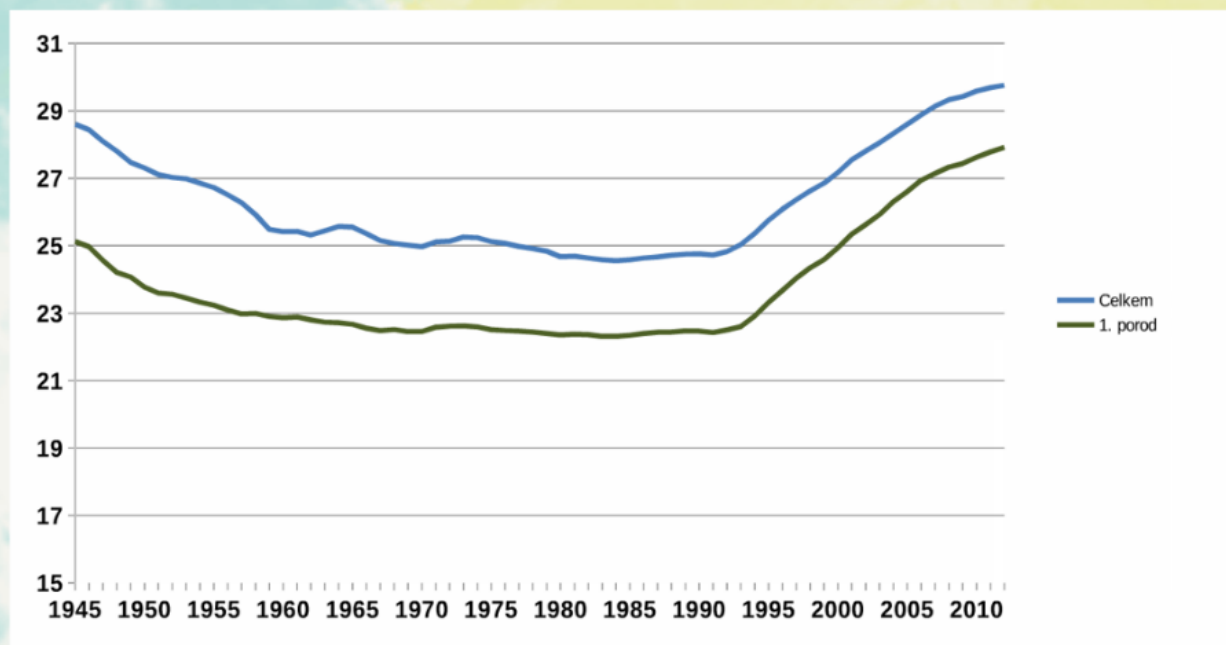
Průměrný věk nevěst a ženichů při prvním sňatku

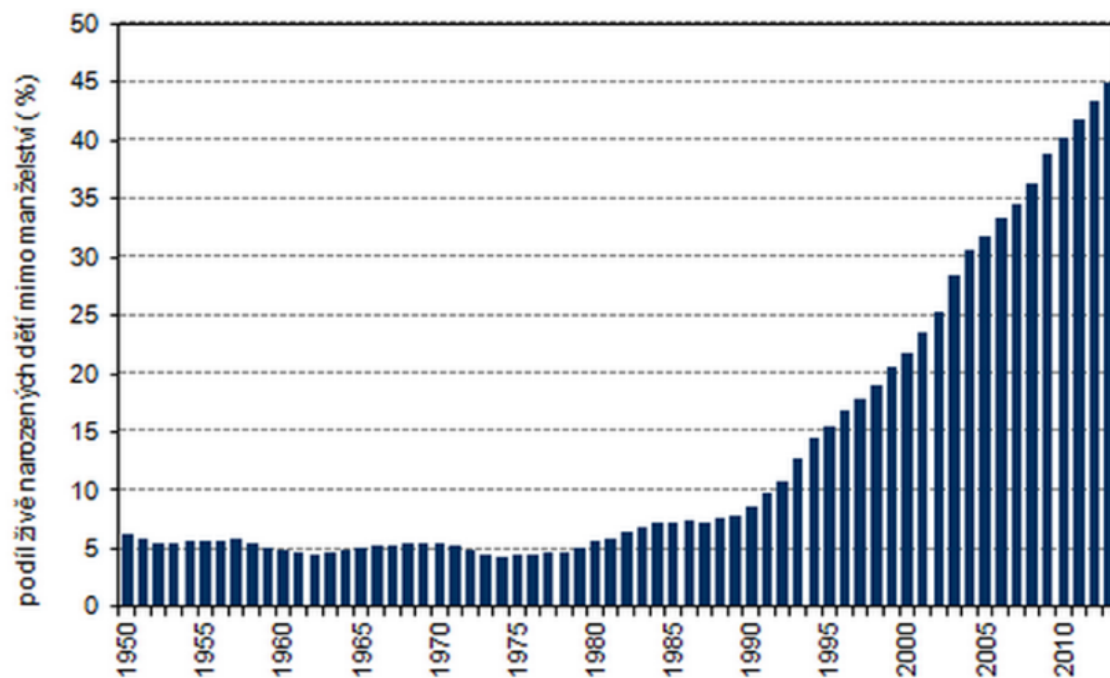
Průměrný věk vstupu do manželství v ČR

	Muži	Ženy
1992	24, 8	22, 6
2002	29, 7	27, 3
2012	32, 3	29, 6

Průměrný věk matek při porodu (a při 1. porodu)

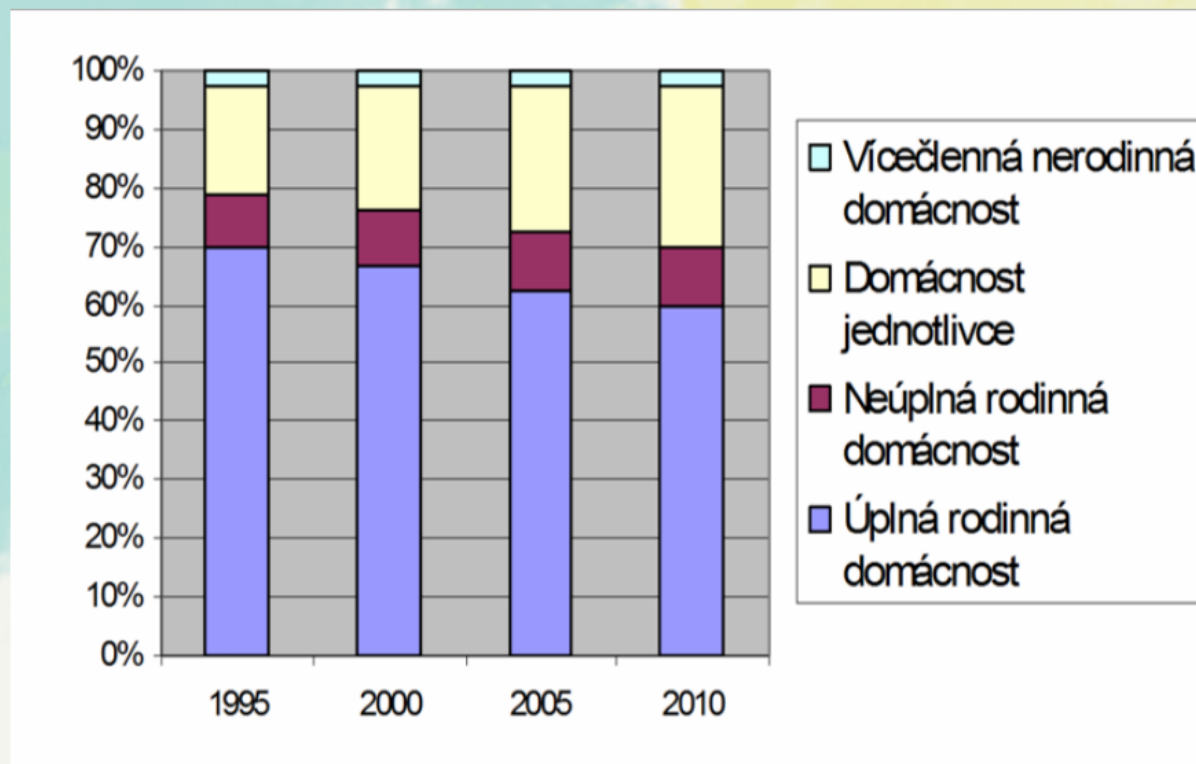

Podíl dětí narozených mimo manželství v letech 1950 - 2013

Struktura českých domácností 1950 - 2013

Výběr partnera

Romantická láska

- v předmoderní Evropě sňatky ne na základě sexuální přitažlivosti, ale z ekonomických důvodů
- sexuální svoboda vyplývá z moci a je jejím výrazem
- milostná vášeň nepovažována za dostatečný či nutný předpoklad manželství, v mnoha kulturách naopak překážkou sňatku
- koncept romantické lásky vzniká až koncem 18. století, současně se vznikem románu (tím se dále šířil)
- láska jako základ manželství

Sňatkový trh

= sociální prostor (např. škola, zaměstnání, internáty, zájmové organizace apod.), v němž dochází k setkávání, vzájemnému oceňování a třídění jednotlivých párů, které následně směřují k manželství

- každý jím projde, někteří se vrací
- maximalizace výnosů?

Homogamie

- vzdělání
- demog
- pravdě
- *Katřínka*
- že si vy
- že se ve
- byl výb
- ke změ
- ze snou
- přelom
- častější
- od kon
- má nac
- homog

Moderní společnost - vybíráme si kohokoli?

- **vzdělanostní homogamie** - lidé s podobnými demografickými charakteristikami uzavřou sňatek pravděpodobněji, než lidé s char. odlišnými
- *Katrňák a kol., 2004.*: 9,7 x větší pravděpodobnost, že si vysokoškolák vezme vysokoškolačku, 6,3 x že se vezmou lidé se zákl. vzděláním, než kdyby byl výběr náhodný
- ke změně dochází u rozložení sňatků, kde jeden ze snoubenců má vyšší vzdělání. Zatím co na přelomu 70. a 80. let minulého století bylo častější, že ženich měl vyšší vzdělání než nevěsta, od konce 90. let je již častější, že vyšší vzdělání má naopak žena.
- homogamie náboženská, etnická, třídní, věková

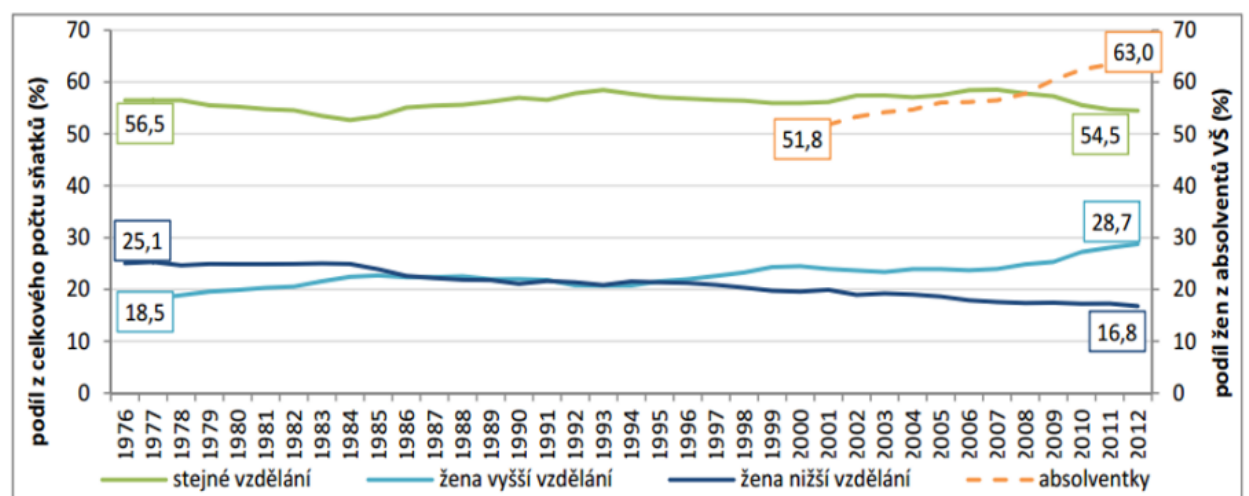
Sňatky podle vzdělání

Sňatky podle vzdělání 2013

	CELKEM	ZŠ	Vyuč	SŠ	VŠ	?
ZŠ	1543	1120	170	166	55	32
Vyuč	5586	396	2639	1968	528	55
SŠ	8242	185	759	5190	1941	167
VŠ	5519	36	129	1354	3807	193
?	22609	48	59	221	194	22087

Vývoj vzdělanostní homogamie 1976 - 2012

Vývoj vzdělanostní homogamie snoubenců v letech 1976-2012 a vývoj podílu žen mezi prvními absolventy vysokých škol v letech 2001-2012

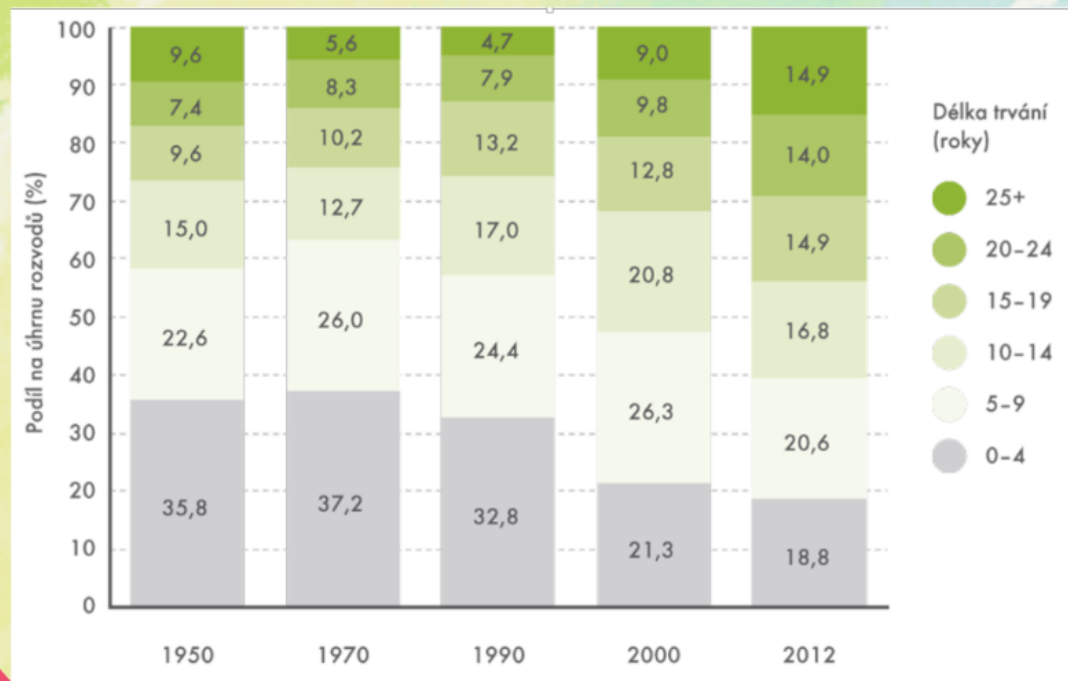

Zdroj dat: ČSÚ, MŠMT ČR, vlastní výpočty

Rozvodovost

- 45 – 50 % manželství končí ročně rozvodem
- v roce 2013 soudy v ČR rozvedly 27 895 manželství, 57,1 % s nezletilými dětmi

Délka trvání manželství před rozvodem

Rodina v krizi?

- Sendvičová generace (péče o děti i rodiče)
- Kohabitace (nesezdané soužití)
- Složené rodiny
- Matrifokální rodiny
- Další nové formy rodiny (homoparentální, asistovaná reprodukce, adopce)

Rodina v krizi?

- Krize x hodnotový posun
- Idealizace minulosti a délka života
- Pracovní podmínky jako vnější faktor individualismu
- Manželská vs. vychovávající, citová
- Zlepšení práv (žen, dětí, mužů) a situace rodin
- Pečující otcové

„Tržní model charakterizující modernu... předpokládá společnost bez rodiny, bez manželství. Každý musí být samostatný, svobodný, aby mohl vyhovět požadavkům trhu a zajistit si tak ekonomickou existenci. Subjektem trhu je osamělý jedinec, jemuž „nebrání“ v činnosti partnerské, manželské nebo rodné vztahy. To znamená, že plně realizovaná tržní společnost je společností bez dětí.“

Beck (2004:190)

Rodina v krizi?

- Krize x hodnotový posun
- Idealizace minulosti a délka života
- Pracovní podmínky jako vnější faktor individualismu
- Manželská vs. vychovávající, citová
- Zlepšení práv (žen, dětí, mužů) a situace rodin
- Pečující otcové

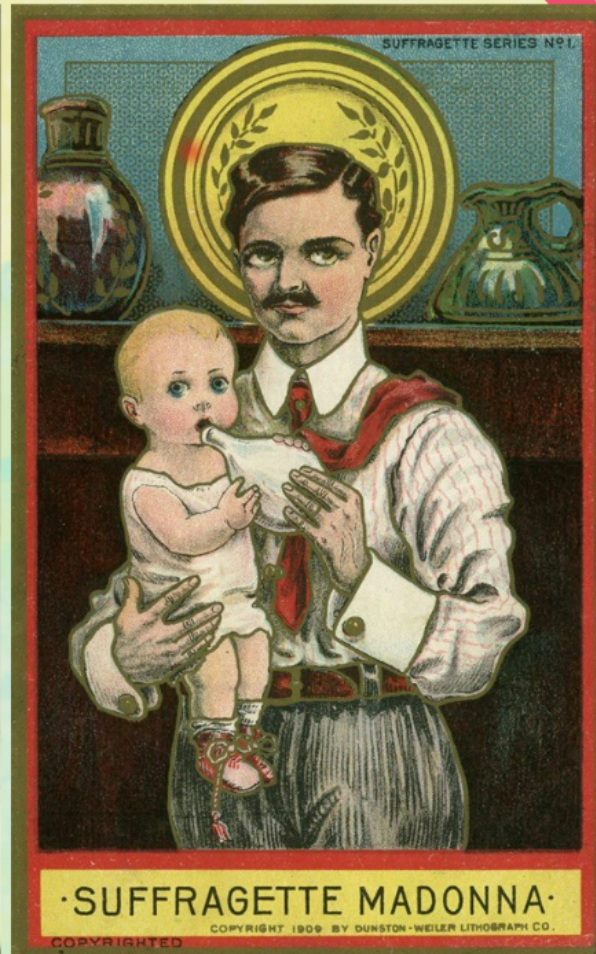
Každ
vyho
ekon
jedin
man
plně
dětí.

Beck

„Tržní model charakterizující modernu... předpokládá společnost bez rodiny, bez manželství. Každý musí být samostatný, svobodný, aby mohl vyhovět požadavkům trhu a zajistit si tak ekonomickou existenci. Subjektem trhu je osamělý jedinec, jemuž „nebrání“ v činnosti partnerské, manželské nebo rodinné vztahy. To znamená, že plně realizovaná tržní společnost je společností bez dětí.“

Beck (2004:190)

SOCIOLOGIE RODINY

Rodina v krizi?

- Senzitivní generace (příběh o děti rodičích)
- Kohortace (vzdělávací soužití)
- Slabší rodiny
- Multikulturní rodiny
- Další nové formy rodiny (homoparentální, adoptivní, reprodukční, adopční)

Vybrat partnera

... a potomci (rodina v krizi) ...

